

LAPATUM

Ciutat de Berga
Corpus de 2015

Edita:
Ajuntament de Berga i Patronat Municipal de la Patum.

Portada: Cartell premiat en el XLI Concurs de Cartells anunciadors de les festes del Corpus 2015, original amb el lema
Apa anem-hi, de Jordi Plana i Pey.

Accèssit del Concurs de Cartells,
original amb el lema Patumaires de balcó,
de Montse Roca i Pagerols.

Cartell premiat en el XXVI Concurs de Dibuix Infantil de la Patum,
anunciador de la Patum Infantil, original amb el lema
La Guita surt al diari, de Tanit Orrriols i Esquiús.

Cartell premiat en el VI Concurs de Dibuix de Patum de l'E.E.E.
Llar Santa Maria de Queralt i del Centre Ocupacional Taller Coloma,
de Guillem Arnau i Sabata.

Coordinació: Albert Rumbo i Soler.

Impressió: Impremta Bonet.

Fotografies: Lluís Carreras. *Fotoprix*.

Disseny i il·lustracions: Salvador Vinyes i Reig.

Textos i disseny: Sílvia Massana i Ricarte.

Pòrtic: Juli Gendrau i Farguell.

La Patum de Berga
Obra mestra del
Patrimoni Oral i
Immaterial
de la Humanitat
per la Unesco

Accèssit del Concurs de Cartells,
original amb el lema Patumaires de balcó, de
Montse Roca i Pagerols.

Cartell premiat en el XXVI Concurs
de Dibuix Infantil de la Patum, anunciador de la Patum Infantil,
original amb el lema La Guita surt al diari, de
Tanit Orriols i Esquius.

Un any més, l'arribada del bon temps, a Berga, és sinònim de Patum. I, amb La Patum, la nostra ciutat reviu les seves més sentides i heroiques gestes: les de la història i les de la llegenda, les més atàviques i tradicionals, les més nostrades i populars i les d'ahir i les d'avui. I també insinua les del demà. Una vegada més, des de temps immemorials, la festa, que és més que una festa, prendrà la ciutat, que aquests dies esdevé més que una ciutat.

La Patum, que en realitat és una munió de vivències i records, sentits i sentiments –la suma de tot allò que els berguedans i les berguedanes de tots els temps hi han aportat–, es fusionarà amb Berga fins al punt que resultarà impossible d'escatir on comença l'una i on acaba l'altra.

I, aleshores, el tabal farà el seu darrer repicó anual, els gegants executaran la seva última giravolta d'enguany i les guites cremaran els seus postrems fuets per cloure un any i iniciar-ne un altre. Un altre any patumaire. Abans no arribi aquest moment, però, haurem guardat respectuosos silencis durant el ball de l'àliga, haurem acompanyat els nans nous picant de mans, haurem cridat "pega" a cada batussa dels turcs i cavallets i haurem saltat fins a l'extenuació sàviament barrejats amb els plens. I haurem passat les maces, haurem fet rotllana als nans vells i haurem dansat tots els tirabols. Haurem gaudit, d'allò més, de cinc dies intensos, curulls d'actes, de nervis a flor de pell i de sensacions màgiques.

El programa d'actes que us presentem, com és costum, procura incorporar elements d'actualitat al costat d'altres que ens fan viure els nostres orígens i l'evolució històrica de la festa. És per aquest motiu que, enguany, el text pretén recordar la curta, però intensa història de la marca Patum, una iniciativa que any rere any s'ha anat afermant i que actualment comporta un bon moviment de productes i productors que hi han apostat.

I, al costat dels elements contemporanis, els pretèrits. En aquest cas, la commemoració dels 125 anys dels cavallets actuals, l'estrena dels nans nous, la incorporació a la festa de la guita xica i, de forma definitiva, de la música dels plens. Uns canvis, introduïts en ple procés de potenciació de La Patum, que van donar a la nostra festa centenària el caràcter modern que en aquell moment (1890) mereixia. Tot plegat, el mateix any que el Patronat Municipal de La Patum s'ha adherit als actes del 125è aniversari del naixement de Joan Amades i Gelats (1890-1959), un dels folkloristes més grans que ha donat el nostre país i un dels primers no berguedans que va escriure sobre la nostra festa i es va adonar del seu caràcter excepcional.

Un caràcter excepcional que La Patum ha mantingut fins avui, a punt de complir-se els deu anys de ser declarada com a Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat per part de la Unesco, per molts motius, però sobretot per l'aportació de tots els patumaires de tots els temps.

Esperem que sapiguem continuar l'obra dels nostres avantpassats i que tots plegats gaudim de la festa.

Bona Patum!

Juli Gendrau i Farguell

Alcalde de Berga

Foto: Silvia Massana

Programa d'actes religiosos, tradicionals i culturals

Dissabte, **30** de maig

• *A les 10 de la nit
a la plaça de Sant Pere,*

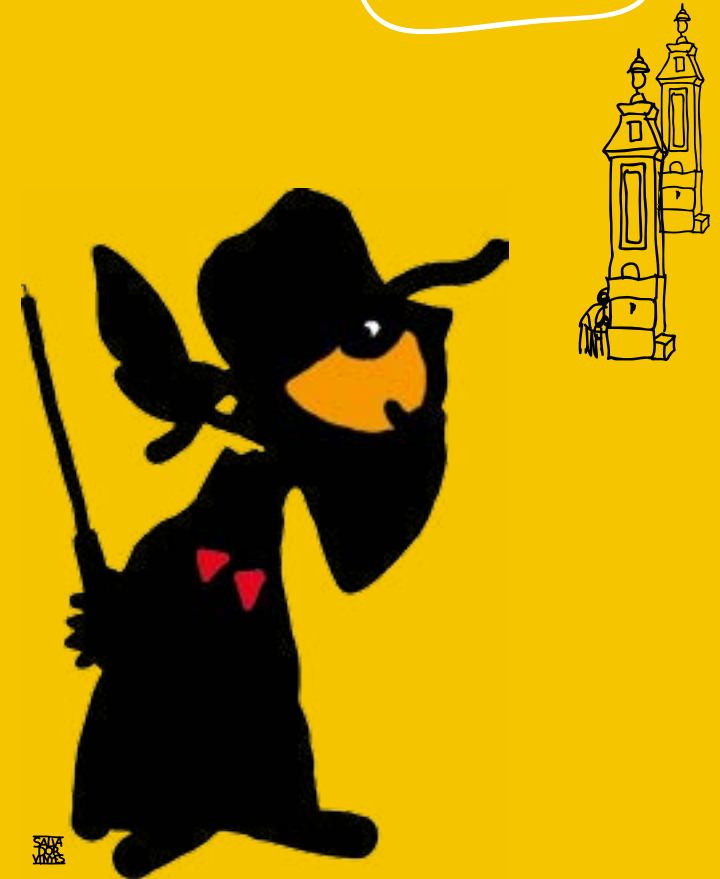
Concert de Patum.

XVIIIè Memorial Ricard Cuadra,
a càrrec de Manel Camp Quartet i
la Banda del Memorial
Ricard Cuadra.*

Diumenge, **31** de maig

• *A 2/4 de 6 de la tarda
a la plaça de Viladomat,*
**64è Concurs Nacional de Colles
Sardanistes amb la Cobla Pirineu.****

• *A les 8 del vespre
a la plaça de Viladomat,*
Els Quatre Fuets

EL TABALER

Dimarts, **2** de juny

- A 2/4 de 7 de la tarda
al pati de l'escola,
Patum de la Llar Santa Maria de Queralt, amb la Banda de l'Escola Municipal de Música.

Dimecres 3

- A les 12 del migdia
el Tabaler i els quatre Gegants
al so de la Banda de l'Escola Municipal de Música, satisfaran els berguedans i les berguedanes amb la tradicional **Passada**.

- A les 8 del vespre
Tabal, Maces, Guites i Gegants Vells
acompanyats per la Cobla Pirineu, sortiran de la plaça de Sant Pere i faran els salts corresponents davant dels domicilis de les autoritats locals. Acabaran amb **Tirabols** a la plaça de Sant Joan i a la plaça de Sant Pere.

Dijous 4

- A 2/4 de 10 del matí
Engegada de coets i passada
amb la Coblà Pirineu.

- A 2/4 d'11 del matí
a l'església parroquial de Santa
Eulàlia, **Missa Major**, presidida
pel bisbe de Solsona Mons.
Xavier Novell i Gomà i cantada
per l'Orfeó Berguedà. Al final,
s'interpretarà l'*Himne del sagrat
cor*, de mossèn Marià Miró.

- *Tot seguit*
a la plaça de Sant Pere,
Patum de Lluïment,
amb la Coblà Pirineu.

A continuació
a la plaça de Viladomat,
Sardanes amb la
Coblà La Selvatana.**

- A 2/4 de 5 de la tarda
a la Residència Nostra Senyora
de Queralt, **Concert** amb la
Coblà La Selvatana.

- A les 6 de la tarda
a la plaça de Viladomat,
Sardanes amb la Coblà
La Selvatana.**
- A 2/4 de 7 de la tarda
a la Residència Nostra Senyora
de Queralt, **Pregària** en processó
amb el Santíssim Sagrament.

- A 2/4 de 10 de la nit
a la plaça de Sant Pere,
Patum Completa, a càrrec
de la Coblà Pirineu.

- Acabada la Patum,
a la plaça de Viladomat,
Sardanes amb la Coblà
La Selvatana.**

Divendres 5

- A les 10 del matí
**Passada de les comparses de
La Patum infantil** amb la Banda de
l'Escola Municipal de Música.

- A les 11 del matí
a l'església parroquial,
Missà cantada per la Coral Queraltina
del Casal de Gent Gran.
S'obsequiarà les persones assistents
a la missa amb els tradicionals
clavells i panells.

- A les 12 del migdia
a la plaça de Sant Pere,
Patum infantil de Lluïment
amb la Banda de l'Escola
Municipal de Música.

- *Tot seguit a la casa de la ciutat,*
repartiment dels premis del
XXVI concurs de dibuix infantil.

- A les 5 de la tarda
a la plaça de Sant Pere,
Patum Infantil Completa,
amb la Banda de l'Escola
Municipal de Música.

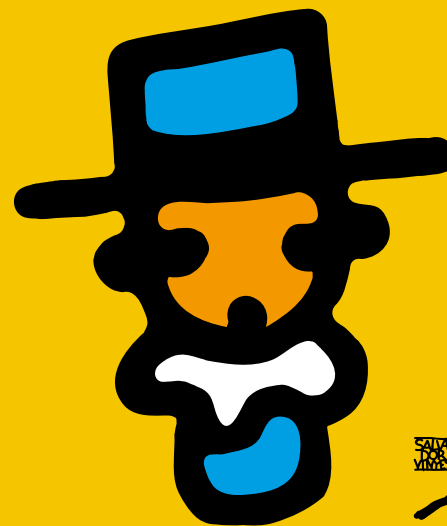
- A les 9 del vespre
L'Ajuntament obsequiarà
els administradors i les
administradores amb un
vi d'honor.

Dissabte 6

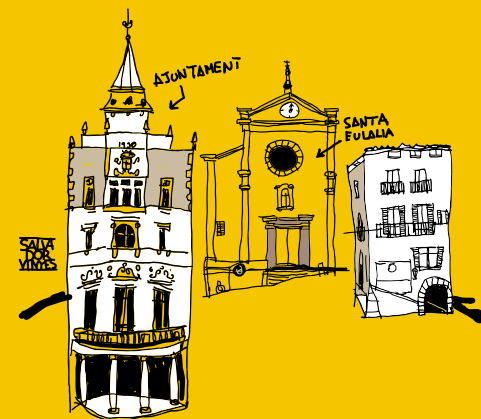
- *A les 11 del matí*
Passada amb la Cobla Ciutat de Berga.
- *A les 12 del migdia a la casa de la ciutat,*
Lliurament de **Títols de Patumaire i Patumaire d'honor** i dels premis del XLI Concurs de Cartells.
- *A 2/4 d'1 del migdia a la plaça de Sant Joan,*
Sardanes amb la Cobla de l'Escola Municipal de Música.**

- *A 2/4 de 8 del vespre*
Salts de Patum amb la Cobla Ciutat de Berga. Es començaran a la plaça de Sant Pere, continuaran per les places de la població i davant dels domicilis dels administradors i les administradores i acabaran amb **Tirabols** a les places de Sant Joan i Sant Pere.
- *A 2/4 de 11 de la nit a l'Avinguda del Canal Industrial,*
Concert de rock, a càrrec dels grups Sin Na de Na, El niño de la hipoteca, Besos de perro, Oques Grasses i Zoo.

Diumenge 7

- *A 2/4 de 10 del matí*
Engegada de Coets i Passada amb la Cobla Ciutat de Berga.
- *A 2/4 d'11 del matí a l'església parroquial,*
Missa Major. Durant la celebració d'aquesta missa s'interpretarà la **Missa Patumaire**.
- *Tot seguit, a la plaça de Sant Pere,*
Patum de Lluïment, amb la Cobla Ciutat de Berga.
- *A continuació, a la plaça de Viladomat,*
Sardanes amb la cobla Contemporània.**

* **Organitza:**
Memorial Ricard Cuadra, amb el patrocini de l'Ajuntament de Berga. En cas de mal temps, es farà al Teatre Municipal.
** **Col·labora:**
Associació Sardanista Cim d'Estela.

- *A les 3/4 de 5 de la tarda a la Residència Sant Bernabé,*
Concert amb la cobla Contemporània.
- *A les 6 de la tarda a la plaça de Viladomat,*
Sardanes amb la cobla Contemporània.**
- *A 2/4 de 10 de la nit a la plaça de Sant Pere,*
Patum Completa, amb la Cobla Ciutat de Berga.
- *Acabada la Patum, a la plaça de Viladomat,*
com a cloenda de les festes,
Sardanes amb la cobla Contemporània.**

Administradors Antics quatre barris

Feixines o Capdamunt de la Vila (Fonolls)

Sr. Antoni Mas i Soler
Sra. Marta Barranco i Casals

Sant Pere (Esclafidors Rebutats)

Sr. Marc Elias i Pallarès
Sra. Anna Itó i Fuentes

Centre o Carrer Major (Esclafidors Embotits)

Sr. Sergi García i Fernández
Sra. Carla Magem i Galán

Raval (Ravenisses)

Sr. Jordi Martín i Castany
Sra. Eva Barniol i Prat

Títols de patumaire

Maria Josefa Rey i López
Sílvia Miramunt i Garriga
Xavier Molano i Cerro
Guilem Canal i Aranda
Joan Pujols i Parcerissa
Lluís Bargués i Capdevila
Sergi Flotats i Sabata
Albert Picas i Boixader
Èric Riba i Zamora
Marc Tuneu i Alsina
Albert Cortés i Bessa
Xavier Majoral i Serra
Dani Sala i Martín
Pau Mellado i Mujal
Rosa Maria Romera i Gros
Jordi Riu i Picazo
Abel Rodríguez i Corominas
Queralt Alsina i Cardona
Anna Bars i Tomàs
Isaac Bozoch i Lemus
Elisabet Capdevila i Puigpiquer
Rebeca Descarrega i Canal
Ricard Fornell i Lorca
Xavier Gonfaus i Alsina
Meritxell Isach i Vázquez
Elisabet López i Arnau
Ester López i Arnau
Toni López i Arnau
Glòria Martínez i Albaladejo
David Montenegro i González
Vanessa Mora i Barra
David Peñalver i Rodríguez
Arnau Pons i Soler
Oriol Pujol i Mas
Teresa Maria Reig i Corominas
Laura Serrat i Rioja
Jordi Badia i Parera

Patumaires d'honor

Maria Alba Boixader i Aymerich
Josep Corbera i Ventura
Antoni Font i Vilella
Mariano Galindo i Márquez
Jordi Guitart i Tarrés
Montserrat Magrané i Delfín
Daniel Massana i Cardona
Àngel Mateos i Alonso
Roger Pagerols i Parcerissa
Ismael Peraire i Roca
Ignasi Rafart i Pascuet
Raquel Tulleuda i Martínez
Marc Vallejo i Santacreu
Marc Vilà i Pujol

125è Aniversari de l'estrena dels nous cavallets, dels nans nous, de la introducció de la guita xica i la música dels plens

L'any 1890, en ple procés de potenciació de La Patum, l'Ajuntament va decidir "renovar los trofeos de La Patum ya que en su mayor parte son miserables y que a este fin se adquieran nuevos enanos y cavalletes así como los trajes de los turcos utilizando los adelantos de hoy día con los objetos de cartón". Aquell any, doncs, es compraren els nous cavallets per tal de substituir els antics, excessivament senzills i simplistes. També fou aquell any quan s'adquiriren els nans nous, la primera funció dels quals fou també la substitució dels vells, que ja feia uns quants anys que havien deixat d'actuar. Un tercer element introduït aquell any fou la guita xica, que, procedent de la Patum que tenia lloc al carrer de les Canals (avui Buxadé), va arrelar ràpidament a la representació. A més, es compraren vestits nous per als turcs i cavallets i la guita grossa, es va reformar el vestit de la geganta vella i s'incorporà definitivament la música dels plens, els quals també van canviar els fuets que portaven a les mans (parlem de quan encara en duïen onze) per bengales.

Enguany celebrem 125 anys d'aquesta renovació patumaire, i les comparses que al seu dia en foren les protagonistes han preparat un seguit d'actes de commemoració i celebració que són els que detallem a continuació, sense desvetllar cap de les inevitables sorpreses de darrera hora.

Diumenge, **31** de maig

- *A les 2 de la tarda, al pavelló vell, Dinar de germanor.*

Posteriorment es farà una fotografia commemorativa de tots aquells que han portat la guita xica.

Dijous, **4** de juny

- **Salt commemoratiu** del 125è aniversari dels **nans nous** durant el primer salt de Patum del vespre.
- **Salt commemoratiu** del 125è aniversari de la **guita xica** durant el segon salt de Patum del vespre.
- **Salt commemoratiu** del 125è aniversari de la **música dels plens** durant el segon salt de plens de la nit.

Dissabte, **6** de juny,

- *A les 12 del migdia, a la plaça de Sant Pere, Fotografia commemorativa* de tots aquells que han ballat els nans nous.
- *Després del lliurament de títols de patumaire i patumaire d'honor, a la plaça de Sant Pere, Salts de turcs i cavallets,* on podran saltar tots aquells que al llarg dels anys han participat a la comparsa. Hi col·laboren l'Associació de la Patum infantil i la Banda de l'Escola Municipal de Música de Berga.

Amb motiu del seu 125è aniversari, les comparses dels turcs i cavallets i dels nans nous han fet samarretes commemoratives, i la comparsa dels nans nous ha estrenat la seva pròpia web (www.comparsanansnous.cat).

Altres actes

Dissabte, **30** de maig

• A les 6 de la tarda,
al Teatre Patronat,
**Projecció de pel·lícules
antigues de La Patum.**

Col·laboren Benet Boixader
"Simonet", Pere Canal i Josep
M. Isach. Organitza: 9,5 Grup
Internacional Cinematogràfic.

Diumenge, **31** de maig

• A 2/4 de 9 del matí,
Matinades, passada pels carrers
de la ciutat per anunciar la diada
castellera. El recorregut s'iniciarà
a la Residència Sant Bernabé,
continuarà pel carrer del Roser,
la plaça de la Creu, el carrer de la
Ciutat, el carrer de la Mare de Déu
dels Àngels i finalitzarà a la plaça
de Sant Pere.

• A 2/4 de 12 del migdia,
a la plaça de Sant Pere,
Jornada Castellera amb els
Castellers de Berga, els Minyons
de Terrassa i els Castellers de
Barcelona.

• A les 11 del matí,
al Teatre Patronat,
Cantata infantil
"La Patum Pren Vida".

Organitza: Escola Sant Joan.

Divendres, **5** de juny

• A les 5 de la tarda,
a l'Hotel d'Entitats
(antic Centre Cívic, 2n pis),
Presentació del projecte
"Salt de l'aliga: una visió personal
de la Patum" de Jordi Cohen.

Organitza AFTDAO.

*El dijous i el diumenge es podrà seguir
en directe la celebració de La Patum
de la nit des de la pantalla gegant
instal·lada a la plaça de Viladomat.*

Patum accessible

Per tal de facilitar la participació als actes de La Patum i l'accés a la plaça de Sant Pere a les persones amb mobilitat reduïda, l'Ajuntament instal·larà sota la Berruga un empostissat. Aquest espai es reservarà, en primer lloc, a les persones amb mobilitat reduïda reconeguda amb el certificat de discapacitat corresponent, en segon lloc, a les persones amb altres discapacitats superiors al 65% i, per últim, a les persones de més de 75 anys.

Exposicions

- *Del 17 de maig al 14 de juny*
Sala d'exposicions del Casino Berguedà
Ronda de Queralt, 25
Exposició: **"Els cartells de Patum"**
- *Del 31 de maig al 30 de juny*
Sala d'exposicions del Casino Berguedà
Ronda de Queralt, 25
Exposició: **"La festa popular. La catalanitat cívica"**
- *Del 30 de maig al 30 de juny*
Sala d'exposicions Cau d'Art
Carrer Ciutat, 25
Exposició: **"125 anys de Cavallets, Guita Xica, Nans Nous i música dels Plens"**
- *Del 15 de maig al 20 de juny*
Vestíbul de l'Arxiu Comarcal del Berguedà
Colònia Escolar Permanent, 2. Pavelló de Suècia
Exposició: **"Embranzida patumaire: imatges de la Patum infantil"**,
de Jordi Maria Isach i Boixader.
Aquesta exposició disposa d'un llibre catàleg editat especialment.
Inauguració el 15 de maig, a les 8 del vespre.
- *Del 6 al 20 de juny*
Carrer Ciutat 30
Exposició: **"La intervenció"**, de Ramon Calonge i Iñaki Otaola.
Inauguració el 6 de juny, a la 1 del migdia.

Objectius La marca La Patum

- **Fiançar la imatge de La Patum com a festa d'interès i dotar-la d'un estil visual propi que li atribueixi prestigi i serveixi de reclam.**
- **Col·laborar a finançar les despeses de La Patum.**
- **Revitalitzar l'economia local.**

La marca La Patum avui

La marca La Patum nasqué al 2008 a partir d'un conveni de col·laboració entre l'Ajuntament de Berga, el Patronat Municipal de La Patum i Salvador Vinyes.

Avui, la marca es projecta com una xarxa de persones que vetllen per l'autosostenibilitat de La Patum en termes de promoció, difusió, foment i creació de riquesa en el sentit més ampli.

De manera directa o indirecta, les accions que du a terme la marca La Patum repercuteixen sobre el territori i les persones, proporcionant oportunitats de creixement.

A l'actualitat, la marca utilitza el logotip oficial com a base d'identificació visual de La Patum i aquest és entès per propis i forans com un element intrínsec de la festa.

A hores d'ara, hi ha un centenar de productes i quaranta-dos productors que en formen part, i el nombre de sol·licituds per adherir-s'hi segueix creixent, malgrat el moment actual de crisi.

Així mateix, la marca és oberta a la incorporació de nous productes als quals ofereix protecció i promoció.

Actualment, tots els diners que genera la marca La Patum mitjançant la venda d'aquests productes, es destinen íntegrament a finançar La Patum.

El cartell de La Patum

El logotip de La Patum creat per Salvador Vinyes aparegué per primera vegada al cartell guanyador del concurs de cartells de La Patum del 2002.

Dibuixat amb la força d'un sol traç, la seva simplicitat evoca la naturalesa genuïna i primitiva de la festa.

El logotip

Des que veié la llum el 2002, el logotip de La Patum inicià un camí de consolidació. Amb la campanya dels adhesius, quedà palès de seguida que el logotip havia quallat a la ciutat.

D'aquesta manera, el 2008 es produí l'oficialització del logotip de La Patum, precursor de la marca La Patum, i avui dia gaudeix de ple reconeixement.

Foto: Sílvia Massana

El Taller Coloma és un dels més de 40 productors adherits a la marca

Més de 90 productes
Més de 40 productors

Per afegir-se a la marca o demanar informació,
lapatum@lapatum.cat

Els productes de la marca

Al 2013 ja hi havia una vuitantena d'articles adherits a la marca i més de quaranta productors.

Aviat es féu evident la necessitat de promoció i difusió d'aquests productes, fet que propicià l'aparició d'una associació de productors que obrés en aquesta línia.

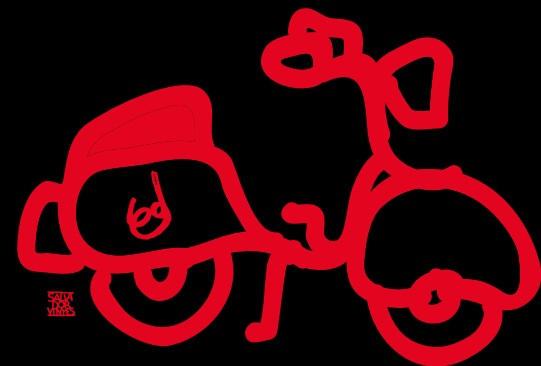
Així, al maig d'aquell any, l'Associació va inaugurar la botiga oficial La Patum Productors, actualment oberta els caps de setmana i que pretén donar visibilitat a aquests articles que, amb un 11% del seu preu de cost, contribueixen a costejar les despeses de La Patum.

Campanyes

Paral·lelament, s'han dut a terme algunes campanyes que han contribuït a promocionar el logotip i la marca La Patum.

Salvador Vinyes n'ha estat el seu artífex, com ha estat també l'autor del logotip oficial de la festa i el dissenyador del programa corporatiu de La Patum.

D'entre aquestes campanyes val la pena ressaltar-ne quatre per la seva transcendència.

1 Adhesius

Després de la designació del cartell guanyador de La Patum el 2002 en que s'hi mostrava una imatge del logotip en gran, aquest es començà a repartir en forma d'adhesiu.

La imatge es popularitzà tant que milers de persones se'l van enganxar al seu vehicle. De seguida es descobrí el potencial del logotip per esdevenir una insígnia de la festa.

Fotos: Sílvia Massana

Berga, Pl. St. Pere. Maig de 2006

**1.592 patumaires,
distribuïts en 3.184 cartells.**

2 La Patum de tothom

Un any després de la proclamació de La Patum com a Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat, els rostres de 1.592 patumaires, distribuïts en 3.184 cartells, revestiren les parets de la plaça de Sant Pere de Berga i del museu de la mateixa ciutat.

La finalitat d'aquesta iniciativa era mostrar el tarannà igualitari i cooperatiu de La Patum convertint a cada un dels participants en el protagonista de la festa.

Fotos: Sílvia Massana

Berga, Pg. de la Pau. Maig 2010

**Sobre el ferro
hi ha gravats 4.086 noms**

3 El Monument de La Patum

El maig de 2010 s'instal·là a Berga el Monument de La Patum, una estructura de ferro corten de 6,40 metres d'alçada que reproduïx a escala el logotip de La Patum. Tant l'estructura com el logotip van ser dissenyats i promoguts per Salvador Vinyes, qui comptà amb el suport institucional de l'Ajuntament de Berga i del Patronat Municipal de La Patum. A sobre del ferro hi ha gravats els noms de les 4.086 persones, entitats i associacions que hi van col·laborar amb una petita aportació econòmica i/o amb el seu temps. La seva realització es va dur a terme exclusivament amb finançament de procedència privada.

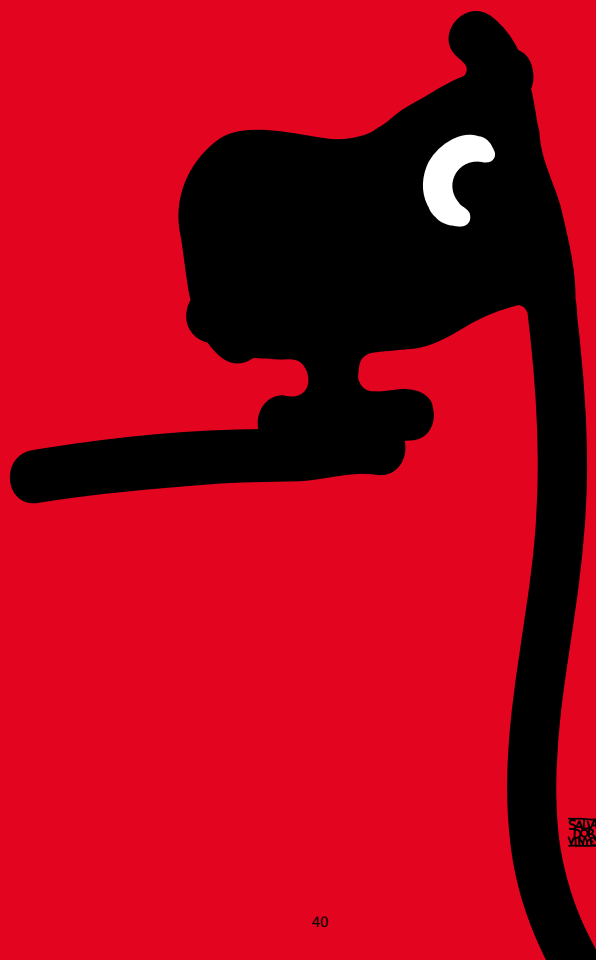
Berga, Pl. St. Pere. Desembre de 2014
Foto: Silvia Massana

Aquests pictogrames s'han afegit recentment a la marca La Patum i properament veuran la llum diferents productes amb la seva imatge. Totes les il·lustracions d'aquest programa són marca La Patum i totes elles, i moltes d'altres col·laboren a finançar la festa.

4 Relleu plaça de Sant Pere

El desembre de 2014, amb motiu del 9è aniversari de la declaració de La Patum com a Obra Mestra del Patrimoni Oral i Immaterial de la Humanitat, s'instal·là un relleu a la plaça de Sant Pere. En ell s'hi recullen els pictogrames de les diferents comparses que intervenen a La Patum en el mateix ordre que apareixen a la plaça.

Els Plens

Fotos de Lluís Carreras

SOL
FOU
VIBES

Foto: Lluís Carreras

Foto: Lluís Carreras

Foto: Lluís Carreras

www.lapatum.cat

Patrimoni
Immaterial
UNESCO